

Afghanistan (1)

226

Oversættelse

25/2-04

Hezb-i-Wahdat

Krænkelser af menneskerettighederne (1992-1999)

Direktoratet for Persontrafik, Ind- og Udvandring samt Konsulære Anliggender
afdeling Asyl- og Ind- og Udvandringssager
Den Haag
070 348 56 12

23. juni 2000

Indholdsfortegnelse

Side

1	Indledning	3
2	Hezb-i-Wahdat	4
2.1	Oprindelse	4
2.2	Partistruktur	6
2.3	Den afghanske borgerkrig	9
2.3.1	Den militære udvikling 1992-1996	9
2.3.2	Den militære udvikling 1996-1999	11
3	Krænkelser af menneskerettighederne	13
3.1	Indledning	13
3.2	Vilkårlige arrestationer	13
3.3	Tortur	14
3.4	Krigsfanger	15
3.5	Kvinder	16
3.6	Udenretslige henrettelser	17
3.7	Ansvar for krænkelserne af menneskerettighederne	18
4	Sammenfatning	21
5	Litteratur	22

1 Indledning

I tilslutning til de tidligere udgivne generelle tjenstlige meddelelser vedrørende 'Situationen i Afghanistan' omhandler denne tjenstlige del-meddelelse viet *Hezb-i-Wahdat* med henblik på bedømmelse af asylansøgninger. *Hezb-i-Wahdat* er kendt som én af de mest voldelige politisk-militære bevægelser i Afghanistan. I denne del-meddelelse er det centrale spørgsmålet om, hvilke krænkelser af menneskerettighederne dette parti har begået i perioden fra 1992 til 1999 i Afghanistan. For at kunne besvare dette spørgsmål skal der i denne tjenstlige meddelelse først skitseres et billede af *Hezb-i-Wahdat's* historiske oprindelse og partistruktur. Endvidere er den afghanske borgerkrig, der har hersket siden 1992, beskrevet i korthed. I kapitel tre behandles de krænkelser af menneskerettighederne, som *Hezb-i-Wahdat* har begået. Den tjenstlige meddelelse afsluttes med en sammenfatning.

Udfærdigelsen af denne tjenstlige meddelelser sker bl.a. på grundlag af fortrolige rapporter fra den nederlandske ambassade i Islamabad. Desuden er anvendt publikationer fra Amnesty International, Human Rights Watch og US Department of State. Endelig er der anvendt faglitteratur om Afghanistan. På side 22 er givet en oversigt over de anvendte offentlige kilder.

Tip til læseren

De afghanske betegnelser, der anvendes i teksten, er fonetiske oversættelser til latinsk skrift af begreber på dari og pashtu. Det er derfor muligt, at der i andre kilder anvendes en noget afvigende stavemåde.

2 Hezb-i-Wahdat

2.1 Oprindelse

Hezb-i-Wahdat, eller 'Enhedspartiet', er en koalition af shiitiske modstandsbevægelser, som hverver sine medlemmer blandt den etniske gruppe af shiitiske hazaraer¹. De politiske hazara-partier, som siden firserne har været aktive i hazaraernes hjemområder i Afghanistan, varierede fra ultrakonservative til moderne islamisk radikale, endog maoistiske partier. Dette giver et godt billede af den (oprindelige) manglende enhed blandt hazaraerne. Efter at de sovjetiske tropper i februar 1989 havde trukket sig ud af Afghanistan, blev hazara-partierne under pres fra Iran² i juli 1989³ sammenlagt til Hezb-i-Wahdat. Iran anså det nødvendigt at danne en (shiitisk) modvægt mod de sunnitiske mudjahedin-styrker i Afghanistan.

De følgende otte grupperinger udgjorde Hezb-i-Wahdat:

Sazman-i-Nash / Organization of Victory (radikal)

¹ Foruden hazaraer er der også mange *qizilbash*, der oprindeligt tilhorte safawiedernes dynasti i Iran, som er medlem af partiet. Hazaraer tilhører hovedsagelig de såkaldte 'tolver' shiitter, der også kaldes imamitter, og til dels den shiitiske gruppe af ismaelitter. De udgør omkring 15-20% af den afghanske befolkning og taler en egen dialekt af dari, hazaragi. Hazaraer bor navnlig i bjergområdet Hazarajat (i officielle publikationer fra Hezb-i-Wahdat kaldes det område, hvor de bor, for Hazaristan) i det centrale Afghanistan, navnlig i provinserne Bamiyan, Uruzgan, Ghazni og Ghor. Grupper af hazaraer lever ligeledes i den nordlige del af Afghanistan (bl.a. Mazar-i-Sharif) og i (de fattige bydele i) Vest-Kabul. Hazaraer kan som etnisk gruppe genkendes på deres centralasiatiske udseende. Generelt veg hazaraerne for borgerkrigen tilbage for at betegne sig selv som hazaraer, måske fordi hazaraer i Kabul blev kædet sammen med fattigdom. Qizilbasherne udgør en særskilt (mindretals)gruppe inden for det tolv-shiitiske samfund i Afghanistan, som oprindeligt var kendt for at være klædt i rødt tøj, frit oversat qizilbash. Der er ingen indholdsmæssige forskelle i trosopfattelsen mellem qizilbasherne og hazaraerne, men udtrykket qizilbash vedblev med at blive anvendt som betegnelse for 'andre grupper af shiitter'. De fleste af dem bor i Kabul, Kandahar, Herat og Mazar-i-Sharif. Amnesty International, *Afghanistan. The Human Rights of Minorities*, (ASA/11/14/99), side 1; Driessen H., *In het huis van de islam* (Nijmegen 1997), side 164; Dupree L., *Afghanistan* (Karachi 1997), side 60.

² Det shiitiske styre i Iran har siden firserne ydet støtte til hazaraerne i Afghanistan.

³ Skønt den officielle meddelelse om Hezb-i-Wahdat blev givet i Teheran den 16. juni 1990, blev den afgørende beslutning om at danne et enhedsparti taget i juli 1989. I en enkelt publikation er 1988 anført som stiftelsesår.

Pasdaran-i-Jihad-i-Islami / Guards of the Islamic Holy War
Daawat-i-Ittehad-i-Islami
Nazhat-i-Islami
Sazman-i-Nayro-i-Islami
Jabha-i-Mutahed-i-Inqelabi-i-Islami
Shura-i-Ittefaq / Council of the Union (ultrakonservativ)
Sazman-i-Mujahidin-i-Mustazafin / Organization of Warriors of the Dispossessed

Af de otte bevægelser, der danner grundlag for Hezb-i-Wahdat, var Sazman-i-Nasr den største og den mest indflydelsesrige. Næsten alle politiske og militære ledere i Hezb-i-Wahdat har tidligere været medlem af Sazman-i-Nasr. Nogle af disse betydningsfulde medlemmer var Abdul Ali Mazari ⁴, Abdol Karim Khalili ⁵ og Haji Mohammed Mohaqiq ⁶. Et andet prominent medlem af Hezb-i-Wahdat var 'ustad' Mohammad Akbari ⁷, stifteren af Pasdaran-i-Jihad-i-Islami. Endvidere har mange etniske hazaraer fra de politiske shiitiske bevægelser *Harakat-i-Islami* (under ledelse af ayatollah Asef Mohseni) og *Hezbollah* i 1989 tilsluttet sig Hezb-i-Wahdat. *Harakat-i-Islami* og *Hezbollah* har aldrig udgjort en del af

⁴ Mazari (Mazar-i-Sharif ± 1930*-1995†) har fået en teologisk uddannelse ved forskellige (shiitiske) madrassa i Kabul. Han har endvidere studeret nogle år ved et shiitisk madrassa i Najaf i Irak. Oprindeligt udførte Mazari arbejde inden for det shiitiske (hazara) trossamfund. Under Mohammad Daoud's regeringsperiode (1973-1978) oprettede Mazari bevægelsen Sazman-i-Nasr, en shiitisk bevægelse med en radikal nationalistisk (pro-hazara) karakter. Efter den sovjetiske hær invasion i Afghanistan den 25. december 1979 sluttede Sazman-i-Nasr sig til den islamiske modstand, og Mazari var i ti år militær konunandant. (Se tillige punkt 2.3.).

⁵ Khalili er født i Behsood i Hazarajat og er nu omkring 55 år. Han er uddannet i Pul-i-Soghtah madrassa i Kabul. Omkring 1978 sluttede Khalili sig til Sazman-i-Nasr, hvor han blev politisk medarbejder. Khalili har aldrig gjort tjeneste i den militære floj i Sazman-i-Nasr.

⁶ Mohaqiq, som har fulgt en uddannelse til shiitisk gejstlig, og som nu er omkring 45 år, har siden begyndelsen af firserne været aktiv som mujahedin-soldat for hazaraerne. Under den 'hellige krig' mod det kommunistiske styre i Afghanistan er det lykkedes ham at skabe en betydelig magtbase inden for de militære floje i de forskellige hazara-bevægelser.

⁷ Ustad betyder professor. Det er dog et ogenavn og henviser ikke til en akademisk uddannelse. Akbari er født for omkring 50 år siden i distriktet Waraz i Hazarajat. Han har i 1979 sluttet sig til den politiske bevægelse Shura-i-Ittefaq som modstandskæmper eller militær kommandant. Omkring 1980/1981 stiftede han selvstændigt, men med støtte fra Iran, hazaramodstandsbevægelsen Pasdaran-i-Jihad-Islami. Det lykkedes denne bevægelse i løbet af kort tid at hverve et rimeligt antal tilhængere, og det har aktivt bekæmpet det kommunistiske styre i Afghanistan.

Hezb-i-Wahdat. De fortsatte med at operere uafhængigt af Hezb-i-Wahdat (se tillige punkt 2.3.1).

Hezb-i-Wahdat har hjemmebasis i byen Bamiyan i provinsen Bamiyan. Den 18. juli 1989 blev der i Bamiyan indgået en partiaftale ved navn *Meesaq-i-Wahdat* (Enhedskonvention), bestående af tyve artikler⁸. Det nye parti lagde eftertryk på hazara-identiteten forud for islamisk solidaritet. Partiet havde endvidere som væsentligste mål at skabe enhed mellem alle stridende shiitiske tropper og at indsætte en islamisk regering, der var baseret på reglerne i koranen og sunnaen⁹. Under en kongres i 1991 blev Mazari valgt til generalsekretær i partiet. Mohaqiq har siden 1992 været den militære øverstbefalende i Hezb-i-Wahdat. Siden 1992 har Hezb-i-Wahdat deltaget i den afghanske borgerkrig som én af de stridende parter.

2.2 Partistruktur

Hezb-i-Wahdat har følgende hierarkiske struktur.

Shura Aali Nizarat (Monitoring Council / High Council)

Shura Aali Nizarat er formelt det højeste organ i *Hezb-i-Wahdat*. Dette Shura Aali Nizarat har en tilsynsførende og rådgivende funktion og har ingen udøvende beføjelser. I Shura Aali Nizarat har ca. fem til ti¹⁰ stammeældste og gejstlige sæde. I praksis er Shura Aali Nizarat et næsten magtesløst organ, og det konsulteres aldrig vedrørende vigtige beslutninger.

Shura-i-Markazi (Centralt Ledelsesorgan)

Shura-i-Markazi er de facto det vigtigste organ i Hezb-i-Wahdat. Alle vigtige beslutninger i den nævnte politiske bevægelse, også vedrørende militære anliggender og sikkerhedsspørgsmål, træffes i Shura-i-Markazi. Shura-i-Markazi har i alt 180 medlemmer. Disse 180 medlemmer kommer fra alle otte politiske bevægelser, hvoraf Hezb-i-Wahdat er opstået. Den politiske magt i Shura-i-Markazi ligger navnlig hos de tidligere medlemmer af Sazman-i-Nasr, Pasdaran-i-Jihad-i-Islami og Shura-i-Ittefaq.

8

Se vedrørende de tyve artikler i Enhedskonventionen: Yunas S. Fida, Afghanistan. Political Parties, Groups, Movements and Mujahideen Alliances and Governments (1879-1997). Volume II, Pakistan, side 962-964.

9

Ordet *sunna* betyder 'vej, fremgangsmåde, adfærd'. Hermed forstås: 'profetens adfærd, som skal følges'.

10

Medlemstallet kan variere.

I det centrale ledelsesorgan er *hardliners* i overtal, og de mere moderate medlemmer, der er indstillet på enighed, bliver trængt i baggrunden. Enkelte *hardliners* i Shura-i-Markazi var/er Mazari, Mohaqiq, Mohammed Bashir Tawhidi og Qurban Ali Irphani. Khalili karakteriseres som moderat.

Shura-i-Markazi havde oprindeligt sit hovedkvarter i Bamiyan-By i provinsen af samme navn og stod under ledelse af generalsekretæren i Hezb-i-Wahdat ¹¹. Shura-i-Markazi er nu ikke længere fuldtalligt, da mange af dets medlemmer opholder sig i Iran. Skønt Khalili formelt stadig er generalsekretær i Hezb-i-Wahdat og Shura-i-Markazi, ligger den politiske og militære magt i Shura-i-Markazi nu hos Mohaqiq og hans personlige assistent, Irphani, der opholder sig i provinsen Balkh.

Shura-i-Markazi er opdelt i følgende komitéer.

- politisk komité
- militær komité (se nedenfor)
- kulturel komité
- PR-komité
- komité for offentlige tjenester (Public Services)
- lægelig komité
- kvindekommité
- informationskomité

Ovenstående komitéer skal stå til ansvar over for generalsekretæren. Komitéerne kan betegnes som de organer, der sørger for gennemførelse af Shura-i-Markazi's politik og målsætninger. Komitéerne havde afdelinger i de forskellige provinser, hvor Hezb-i-Wahdat var aktiv. De er nu ikke længere fuldt operationelle.

Komith Nizami (militær komité)

Hezb-i-Wahdat's militære politik udformes i Shura-i-Markazi's militære komité. Denne militære komité står formelt til ansvar over for generalsekretæren i Shura-i-Markazi (Khalili). I virkeligheden koordineres Hezb-i-Wahdat's militære anliggender af Mohaqiq, den generelle militære øverstbefalende i Hezb-i-Wahdat.

Den militære komité i *Shura-i-Markazi* har omkring ti medlemmer. Den daglige ledelse er i hænderne på hr. Afkari. Kommandanten for Hezb-i-Wahdat's tropper er Mohammed Hashimi. Han står til ansvar over for

¹¹

Oprindeligt var dette Mazari. Efter hans død i 1995 er han blevet efterfulgt af Khalili (se tillige punkt 2.3).

den militære øverstbefalende, Mohaqiq.

Trods den ovenstående formelle struktur var Shura-i-Markazi's militære komités magt over styrkerne ofte forsvindende lille. Hezb-i-Wahdat's styrker var ikke nogen regulær hærenhed, men den bestod derimod navnlig af militser, der især var fyldt op med frivillige¹². Disse militærenheder var ikke indrullet i en formel militær struktur, men blev oprettet alt efter den lokale situation. Hele den kaotiske situation i Afghanistan, den mangelfulde organisation i Hezb-i-Wahdat og det herskende politiske klima medførte, at mange kommandanter i Hezb-i-Wahdat tilegnede sig mange friheder og de facto til tider opererede fuldstændig uafhængigt. Det betyder, at der i perioden 1992-1999 er mange militser i Hezb-i-Wahdat i Afghanistan, der (kortvarigt) har været aktive. Det hindrer dog ikke, at Shura-i-Markazi's militære komité altid har været tilhænger af en voldelig løsning af konflikten i Afghanistan og også tillod vold mod civilbefolkningen.

Repræsentationer i provinserne

Hezb-i-Wahdat har med provinsrepræsentationer været aktiv i forskellige provinser i Afghanistan. Repræsentationerne i provinserne stod under ledelse af et provinsråd. I dette råd spillede Hezb-i-Wahdat's provinsielle repræsentant en stor rolle. Mohaqiq var således meget indflydelsesrig som chef for Hezb-i-Wahdat-repræsentationen i provinsen Balkh, og Irphani havde som chef for repræsentationen i provinsen Ghazni formået at opbygge en stor magtbase. Provinsrådene skulle stå til ansvar over for Shura-i-Markazi.

Hezb-i-Wahdat havde i perioden 1990-1998 repræsentationer i de centrale og de nordlige områder. De centrale områder (Hazarajat) omfattede provinserne Bamiyan, Ghazni, Ghor, Parwan, Uruzgan og Wardak. Disse områder faldt direkte under tilsyn fra Shura-i-Markazi i Bamiyan. De nordlige områder (den nordlige zone) omfatter provinserne Baghlan, Balkh, Faryab, Jowzjan, Kunduz og Samanghan. De nordlige områder faldt i perioden 1992-1998 direkte under Mohaqiq's ansvar, på det tidspunkt var han chef for Hezb-i-Wahdat's nordlige zone. Mohaqiq stod på sin side til ansvar over for Shura-i-Markazi. I mange provinser har Hezb-i-Wahdat nu ikke længere nogen provinsrepræsentationer.

12

Storstedelen af hazaramandskabet melder sig frivilligt til Hezb-i-Wahdat's hær. Kun meget sporadisk bliver soldater tvunget til at gøre tjeneste. Det drejer sig i sådanne tilfælde for Hezb-i-Wahdat navnlig om en løsesum på to års løn.

2.3 Den afghanske borgerkrig

2.3.1 Den militære udvikling i 1992-1996

Efter at Najibullah's kommunistiske styre i april 1992 faldt, havnede Afghanistan i en meget voldelig og lovløs situation¹³. Overalt i Afghanistan greb mudjahedin-grupper magten. I et forsøg på at genoprette enheden blev der i slutningen af april 1992 dannet en midlertidig regering under ledelse af premierminister Mojaddedi. En rådgivende forsamling valgte derefter Burhanuddin Rabbani til præsident, som tiltrådte den 28. juni 1992. Hezb-i-Wahdat tilsluttede sig denne midlertidige regering¹⁴.

Da Rabbani's udnævnelse til præsident ikke blev anerkendt samlet af alle partier, blussede borgerkrigen dog igen op i sommeren 1992. Det kom til bitre kampe mellem de afghanske modstandsgrupper, som indtil det tidspunkt i fællesskab havde ført en kamp, der havde varet i fjorten år, mod det af Sovjetunionen støttede kommunistiske styre. Krigen begyndte med en strid om Kabul, som i sidste ende førte til ødelæggelse af store dele af byen.

Regeringen i Rabbani's '*Islamiske Stat Afghanistan*' kom i en voldsom strid med bl.a. Hezb-i-Wahdat, *Hezb-i-Islami* (under ledelse af Gulbuddin Hekmatyar) og *Ittehad-i-Islami* (under ledelse af Sayyaf), støttet af styrker fra *Shura-e-Nazar*¹⁵ (under ledelse af Ahmad Shah Massoud) og mandskaberne fra *Junbish-i-Melli wa Islami* (under ledelse af Abdul Rashid Dostam)¹⁶. Den nye borgerkrig, nu mellem mudjahedin-partierne indbyrdes, som til dels var repræsenteret i en koalitionsregering, medførte en ny strøm af flygtninge.

Ikke længe efter mudjahedin-bevægelsernes overtagelse af Kabul startede der kampe om kontrollen med Vest-Kabul mellem Ittehad-i-Islami og Hezb-i-Wahdat. Den 11. februar 1993 gennemførte Ittehad-i-Islami, støttet af Massoud,

¹³ Se vedrørende historien om det kommunistiske styre de generelle tjenstlige meddelelser om 'Situationen i Afghanistan' af 4. marts 1998 og 16. september 1999.

¹⁴ Mohaqiq, den militære overstkommanderende i Hezb-i-Wahdat, beklædte i den nordlige del af Afghanistan høje poster i Rabbani's koalitionsregering. Han var bl.a. formand for *Shura-i-Tasminigiri Shomal*, det forum, som på regeringen Rabbani's vegne koordinerede beslutninger truffet af myndighederne i de seks nordlige provinser Baghlan, Balkh, Faryab, Jowzjan, Kunduz og Samanghan i Afghanistan.

¹⁵ Den militære floj i *Jamiat-i-Islami*.

¹⁶ Se vedrørende en beskrivelse af de forskellige Mudjahedin-bevægelser bilag 2 til den generelle tjenstlige meddelelse 'Situationen i Afghanistan' af 4. marts 1998.

et stort angreb på Afshar-distriktet i Vest-Kabul, som kontrolleredes af Hezb-i-Wahdat. Dette endte i et blodbad, hvorunder der i løbet af 24 timer dræbtes eller forsvandt hundredvis af hazaraer¹⁷. I januar 1994 udbrød der heftige kampe i den nordlige del af Kabul mellem tilhængere af Massoud og Hezb-i-Wahdat. I sommeren 1994 stod shiitiske grupper for første gang over for hinanden i Kabul. Hezb-i-Wahdat og Harakat-i-Islami kæmpede om at få kontrol i bydelene og forstæderne i den sydvestlige del af Kabul. I denne periode begyndte Taleban fra den sydlige del af Afghanistan sin march i retning mod Kabul¹⁸.

Siden maj 1994 har ustad Mohammed Akbari stadig mere åbent kritiseret generalsekretær Mazari's politik. Stridighederne skyldtes først og fremmest en personlig magtkamp i Hezb-i-Wahdat. Akbari opstillede til partiets formandspost. Endvidere hævdede Akbari, at Mazari førte en racistisk politik og forsøgte at skabe splid i det shiitiske trossamfund. Det var på grund af det forhold, at Hezb-i-Wahdat kun tog sigte på shiitiske hazaraer og stillede sig temmelig fjendtlig over for andre etniske og religiøse grupperinger. Ifølge Akbari førte denne holdning til en stigning i etnisk og religiøs vold. Akbari's synspunkter blev kraftigt bestridt af Mazari, således at den allerede eksisterende personlige konflikt blev løftet op på et politisk plan.

I september 1994 faldt Hezb-i-Wahdat fra hinanden i to rivaliserende grupper. Akbari tog Rabbani's parti og indgik en alliance med Jamiat-i-Islami og Harakat-i-Islami. Mazari's gruppe dannede derimod en alliance med Hezb-i-Islami. Siden da har der været to Hezb-i-Wahdat-partier, der er aktive i Afghanistan. Akbari's gruppe var tallemæssigt ikke stor, og den havde kun ringe indflydelse i borgerkrigen. Mazari's gruppe forblev den vigtigste Hezb-i-Wahdat-gruppe i hazaraernes hjemområder. Den koalition, som Akbari tilhørte i perioden 1994-1995 har ganske vist kæmpet hårdt mod Mazari's Hezb-i-Wahdat-gruppe. Under disse kampe er der faldet mange ofre blandt den civile befolkning.

Efter ordre fra Mazari rejste en delegation fra Hezb-i-Wahdat i februar 1995 til Kandahar for dér at forhandle med Taleban om indgåelsen af en våbenstilstand. Under forhandlingerne i Kandahar blev det aftalt, at Hezb-i-Wahdat skulle give Taleban-tropperne fri adgang til Vest-Kabul,

17

US Department of State, *Afghanistan Human Rights Practices, 1993*. Denne hændelse er kendt under navnet 'blodbadet i Afshar'.

18

Se vedrørende flere oplysninger om Taleban's opmarch punkt 2.3 i den generelle tjenstlige meddelelse om 'Situationen i Afghanistan' af 16. september 1999.

og at man i fællesskab skulle bekæmpe Shura-e-Nazar-tropperne, der stod under ledelse af Massoud.

På grundlag af ovennævnte aftale gik Taleban-tropperne i begyndelsen af marts 1995 ind i Vest-Kabul. I strid med aftalen begyndte Taleban dog at afvæbne Hezb-i-Wahdat-tropperne. Det viste sig, at Taleban ikke evnede at bekæmpe Jamiat-i-Islami-tropperne i Kabul. I midten af marts 1995 faldt Vest-Kabul i hænderne på Rabbani's regeringstropper, og Hezb-i-Wahdat blev fordrevet fra Kabul ¹⁹. I den forbindelse blev Mazari og en række af hans nærmeste fortrolige bortført af Taleban-tropperne. De omkom under mistænkelige omstændigheder, da de med helikopter blev transporteret til Kandahar ²⁰. Khalili blev af partiet valgt som efterfølger af Mazari.

Efter at det i september 1996 var lykkedes for Taleban at indtage Kabul, indgik Khalili den 10. oktober 1996 en alliance med general Dostam og kommandant Massoud. På grund af Taleban's succeser opstod der et presserende behov for samarbejde mellem de forskellige Mudjahedin-grupper. Alliancen var bekendt som *Supreme Council for the Defence of Afghanistan*. I juni 1997 blev denne anti-Taleban-koalition udvidet. Navnet på koalitionen blev ændret til *United Islamic Front for the Salvation of Afghanistan (UIFSA)*, kort sagt også kaldet 'United Front' eller 'den Nordlige Alliance' ²¹.

2.3.2 Den militære udvikling 1996-1999

Siden Taleban indtog Kabul i 1996, har Hezb-i-Wahdat ikke mere haft nogen officiel repræsentation i Kabul. Flertallet af dets medlemmer havde allerede forladt byen. Efter at Taleban havde erobret Mazar-i-Sharif i august 1998, flygtede den militære øverstbefalende Mohaqiq ud på landet i provinsen Balkh. Akbari's lidet indflydelsesrige Hezb-i-Wahdat-gruppe har i august 1998, efter Mazar-i-Sharif's fald, skåret båndene med Jamiat-i-Islami og Harakat-i-Islami over. Akbari søgte først tilflugt i Bamiyan. Derefter tilsluttede han sig i november 1998

¹⁹ Regeringstropperne gjorde sig i den forbindelse skyld i krænkelser af menneskerettighederne over for hazaraer. Amnesty International, *Afghanistan Executions, amputations, and possible deliberate and arbitrary killings*, (ASA 11/05/95).

²⁰ Mazari's død skulle ifølge talsmænd fra Taleban være en følge af en ildkamp med fangevogtere fra Taleban. Det antages dog, at Mazari blev henrettet af Taleban.

²¹ *The Far East and Australasia 1999, Afghanistan*, side 67.

Taleban. Nu er hans hazara-milits ²² indrullet i Taleban, og den har som sådan til opgave af opretholde ro og orden i Hazarajat ²³.

Den 13. september 1998 faldt hjemmebasen for Khalili's Hezb-i-Wahdat, Bamiyan, i hænderne på Taleban. Styrker fra Hezb-i-Wahdat erobrede byen den 21. april 1999. Denne kamp blev ledsaget af brandstiftelser, arrestationer og henrettelser. Bl.a. på grund af uenighed i UIFSA kunne Taleban allerede den 9. maj 1999 på ny indtage Bamiyan ²⁴.

Nu er hazaraernes traditionelle hjemområder i Afghanistan (provinserne Bamiyan, Uruzgan, Ghazni, Ghor, den sydlige del af provinsen Balkh og hovedstaden Kabul) næsten helt i hænderne på Taleban. Hezb-i-Wahdat (Khalili) har endnu nogle få områder i sin magt, nemlig den nordlige del af provinsen Uruzgan, den allersydligste del af provinsen Balkh, byerne Balkhab og Sangchark i provinsen Jówzjan, byen Dar-i-Suf ²⁵ i provinsen Samanghan og byerne La'al og Lah-i-Saijungle i provinsen Ghor. Khalili skulle i maj 1999 være flygtet til Iran, hvor han efter forlydender stadig opholder sig. Den virkelige magt i Hezb-i-Wahdat har siden da ligget hos Mohaqiq og hans personlige assistent Irphani.

²² Het drejer sig om såvel shiitiske som sunnitiske hazara-kæmpere, som har valgt Taleban's side.

²³ Jf. Generel tjenstlig meddelelse om 'Situationen i Afghanistan' af 9. maj 2000, punkt 3.4.2 ('Mindretal').

²⁴ Se vedrørende flere oplysninger om kampen i og omkring Bamiyan den generelle tjenstlige meddelelse om 'Situationen i Afghanistan' af 16. september 1999 (punkt 2.3) og af 9. maj 2000 (punkt 2.2).

²⁵ I Dar-i-Suf er der nu kraftige kampe mellem enheder fra Taleban og Hezb-i-Wahdat.

3 Krænkelser af menneskerettighederne

3.1 Indledning

Siden 1992 har Hezb-i-Wahdat været aktivt involveret i magtkampen mellem de forskellige mudjahedin-grupper i Afghanistan. Hezb-i-Wahdat rådede over betydelige styrker, der til dels var finansieret af Iran, og beherskede store dele af Hazarajat, provinsen Balkh og Kabul. Efter at disse områder i løbet af 1992 og 1993 var faldet i hænderne på Hezb-i-Wahdat, var de skueplads for meget alvorlige krænkelser af menneskerettighederne.

Hvor alvorlige disse krænkelser af menneskerettighederne, der fandt sted under Hezb-i-Wahdat's ansvar, var, fremgår af nedenstående beskrivelse af nogle gængse fremgangsmåder fra perioden 1992-1999. Da Akbari's Hezb-i-Wahdat-gruppe var meget lille og uden nogen særlig indflydelse, vedrører oplysningerne om de af Hezb-i-Wahdat begåede krænkelser af menneskerettighederne i denne tjenstlige meddelelse i perioden efter splittelsen i september 1994 Khalili's Hezb-i-Wahdat-gruppe.

De herunder beskrevne krænkelser af menneskerettighederne er langt fra fuldstændige. De giver et indtryk af de værste krænkelser, som der er rapporteret om.

3.2 Vilkårlige arrestationer

Fra 1993 til 1995 kontrollerede Hezb-i-Wahdat Vest-Kabul. De blev bekæmpet af forskellige mudjahedin-grupper. I denne periode arresterede soldater fra Hezb-i-Wahdat regelmæssigt, uden anledning, ubevæbnede civile²⁶. De var navnlig ude efter pashtuner. Da hazaraerne i Afghanistan fra gammel tid kun udgør en lille del, antog Hezb-i-Wahdat en meget fjendtlig holdning over for andre etniske grupper. Det var derfor også farligt for pashtuner at begive sig ind i områder, der blev behersket af Hezb-i-Wahdat. Foruden pashtuner er også tadsjikiske²⁷, uzbekiske og turkmenske civile og endog mange hazaraer blevet offer for dette terrorklima. Der ventede som oftest de af Hezb-i-Wahdat arresterede civile en grusom skæbne (se tillige punkt 3.3)

²⁸

²⁶

I maj 1994 skal ifølge Amnesty International en gravid kvinde i distriktet Darl-Aman i Kabul være blevet arresteret af medlemmer af Hezb-i-Wahdat og være forsvundet. Amnesty International, Women in Afghanistan, (ASA 11/03/95, maj 1995).

²⁷

Tropper fra Hezb-i-Wahdat var således fjendtligt indstillet over for medlemmer af det tadsjikiske mindretal, som levede i og omkring Bamiyan. Det førte til, at hundredvis af tadsjikere i løbet af 1996 og 1997 forlod Bamiyan. UN, Situation of Human Rights in Afghanistan. Note by Secretary-General, (A/54/422, 30. september 1999).

²⁸

Amnesty International, Women in Afghanistan.

3.3

Tortur

Alle mudjahedin-partier har under borgerkrigen gjort sig skyldig i tortur af personer af anden etnisk oprindelse eller af formodede modstandere (se tillige punkt 3.5). Tortur fandt den gang rutinemæssigt sted i ofrenes huse eller i specielle torturkamre i improviserede fængselscentre, som oftest i kælderen i et hus eller i en stålcontainer. Fangerne blev som regel tildelt kraftige slag, udsat for ekstrem varme eller kulde og fik ingen mad og vand. Nogle blev tortureret, indtil de betalte en stor sum penge ²⁹.

I årenes løb udviklede Hezb-i-Wahdat's styrker nye torturformer. En af disse metoder bestod i at tvinge fanger til at spise menneskekød ³⁰.

En meget anvendt torturmetode hos Hezb-i-Wahdat var, at soldaterne tvang en arrestant med håndjern på til at knæle på gaden, hvorefter de med en hammer slog søm i hovedet på ham, indtil han døde.

Medlemmer af Hezb-i-Wahdat har også jævnligt flået fanger levende. Det hændte også, at kun en enkelt legemsdel (f.eks. en arm eller et ben) blev flået. Fangeren overlevede som regel denne delvise flåning.

I Vest-Kabul skete det jævnligt, at Hezb-i-Wahdat-soldaterne samlede et antal arrestanter, der var lagt i håndjern, i et lokale, hvor de blev underkastet en tortur, som var bekendt under betegnelsen 'dødedansen'. Under denne tortur udvalgte Hezb-i-Wahdat-folkene en af arrestanterne, som derefter blev halshugget. Straks efter halshugningen blev såret på halsen

29

I januar 1994 skal en kvindelig journalist fra Kabul være blevet tilbageholdt og gentagne gange være blevet slået med en geværkolbe af medlemmer af Hezb-i-Wahdat. Hun blev beskyldt for at have givet oplysninger til fjenden og truet med døden. For at blive løsladt skulle hun først have seksuel omgang med fangevogterne. Da hun nægtede, blev hun udsat for en skinhenrettelse. Hun blev løsladt, efter at der var betalt et stort beløb. Amnesty International, Afghanistan, International Responsibility for Human Rights Disaster, (ASA/11/09/95, 1995).

30

Amnesty International melder, at i 1993 blev en taxichauffør, der kørte med en gravid kvinde i Kabul, anholdt af tropper fra Hezb-i-Wahdat. De tog dem begge med hen til et hus, som Hezb-i-Wahdat anvendte som base, og gav taxichaufføren et stykke papir, hvor på han skulle skrive, at han havde solgt sin bil til dem. Da taxichaufføren nægtede dette, truede Hezb-i-Wahdat-folkene med at tvinge ham til at spise menneskekød, og de slog ham. Der blev bragt kogt kød ind, som han og den gravide kvinde skulle spise. Taxichaufføren og kvinden fik derefter ordre til at gå. Mens de gik ned af trappen, hørte taxichaufføren en lyd bag sig, og kvinden var forsvundet. Taxichaufføren blev tvunget til at gå videre, ellers ville han blive dræbt. Amnesty International, Afghanistan, International Responsibility for Human Rights Disaster.

svedet med kogende færefedt, så det blev lukket. Det afsjælede legeme reagerede herpå med spastiske bevægelser og blev af Hezb-i-Wahdat-folkene sat ned og sparket frem og tilbage, hvoraf betegnelsen 'dødedans'. Torturen for de øvrige arrestanter bestod ikke kun i, at de skulle være til stede under denne henrettelse, men også i at de skulle se på det, der foregik. Mange indbyggere i Vest-Kabul, navnlig pashtuner blev offer for de nævnte og for andre torturmetoder fra Hezb-i-Wahdat's side.

3.4

Krigsfanger

Mellem 1996 og 1998 opnåede Hezb-i-Wahdat regelmæssigt militære sejre i den nordlige del af Afghanistan. Hezb-i-Wahdat's militære leder, Mohaqiq, havde en styrende rolle heri. Han er kendt for at være en af de grusomste og mest hårdhjertede militære ledere i den afghanske historie. Ikke alene på grund af Hezb-i-Wahdat's militseres gerninger på slagmarken og den nådesløse afregning med politiske modstandere af Hezb-i-Wahdat, men også på grund af de forbrydelser, som militserne fra Hezb-i-Wahdat har begået mod den civile befolkning.

Det forekom regelmæssigt, at soldaterne fra Hezb-i-Wahdat kastede de krigsfanger, som de tog, snesevis ad gangen i dybe brønde, hvor de uden nogen udsigt til redning blev overladt til deres skæbne. Det hændte ligeledes, at soldater fra Hezb-i-Wahdat lukkede krigsfanger inde i stålcontainere, bl.a. i bydelen Afshar i Kabul. Disse containere var blevet anvendt af den sovjetiske hær til transport af hjælpematerialer. Foruden mangel på sanitære faciliteter led fangerne under dårlig ventilation. Hundreder af krigsfanger bukkede under som følge af ekstrem varme eller kulde. Blandt Hezb-i-Wahdat's krigsfanger var der mange Taleban-kæmpere.

Hezb-i-Wahdat's fængsler i bydelene Karte Char, Karte She og Dasht-e Barchi i Kabul var i brug indtil marts 1995, da militsen mistede kontrollen med Kabul. I disse fængsler blev fanger indespærret og mishandlet i lang tid. Ifølge rapporter fra Amnesty International blev fangernes familie afkrævet store summer i løsepenge for løsladelse af fangerne³¹. Såfremt familien ikke kunne skaffe dette beløb, blev fangen igen mishandlet eller endog myrdet. Mange ofre var pashtuner eller tadsjiker.

I 1995 blev der i kældrene i Instituttet for Sociale Videnskaber i Kabul fundet et stort antal forkullede lig. Efter at disse fanger var blevet lænket, satte Hezb-i-Wahdat sandsynligvis ild til dem, mens de var levende.

3.5

Kvinder

I områder i Afghanistan, hvor der kæmpes, eller hvor myndighederne næppe kan gøre deres indflydelse gældende, er piger og kvinder regelmæssigt ofre for voldtægt. I årevis er kvinder således blevet tortureret af medlemmer af de væbnede styrker fra alle de politiske partier, der har været involveret i borgerkrigen, uden at de væbnede styrker er blevet stillet til ansvar af deres ledere.

Soldater fra Hezb-i-Wahdat har ligeledes i stort omfang gjort sig skyldig i gruppevoldtægter af kvinder. En meget anvendt metode var på meget brutal vis at skamfere en vilkårlig kvinde, efter at hun var blevet voldtaget af omkring ti soldater. Hendes hænder blev hugget af og sårene svedet med ild, hvorefter hendes arme blev fæstnet med jernkroge på hendes bryster. Herefter blev kvinden bragt til bevidsthed og tvunget til at gå nøgen gennem gaderne. Omkringstående, der ville komme den pågældende kvinde til hjælp, blev dræbt. I Vest-Kabul blev flere kvinder offer for denne metode.

I Vest-Kabul forekom det jævnligt, at soldater fra Hezb-i-Wahdat anholdt gravide kvinder, navnlig af pashtun og/eller tadsjikisk herkomst. Disse kvinder blev derefter bundet og trykket ned på jorden. Derefter blev det ufødte barn med vold trykket ud af den gravide kvindes krop. Ofte mistede såvel den gravide kvinde som det ufødte barn herved livet.

I februar 1993 skal der ved kampe mellem Ittehad-i-Islami og Hezb-i-Wahdat være blevet fastholdt, voldtaget og myrdet på Instituttet for Sociale Videnskaber i Kabul ³². De samlede tropper fra Hezb-i-Wahdat og Hezb-i-Islami overfaldt i april og maj 1994 i Kabul husene tilhørende panshiri ³³-familier. De voldtog i den forbindelse mange kvinder, bl.a. en kvinde på tres år. Denne kvinde skal forgæves have klaget til den højest rangerende kommandant i Hezb-i-Islami. Kommandanten skal dog ikke have taget klagen alvorligt ³⁴.

32

US Department of State, Afghanistan Human Rights Practices, 1993.

33

Det er tadsjiker fra Panshir-dalen. Dupree L., Afghanistan, side 70. Se vedrørende Panshir-dalen den generelle tjenstlige meddelelse om 'Situationen i Afghanistan' af 3. november 1998, side 8-9.

34

Amnesty International, Women in Afghanistan.

3.6 Udenretslige henrettelser

Under borgerkrigen er der begået et stort antal (politiske) mord. Blandt ofrene var kendte afghanske personligheder, der skal have udgjort en trussel for en særlig politisk gruppering³⁵.

Kampen om den nordlige provinsby Mazar-i-Sharif mellem UIFSA og Taleban i 1997 og 1998 foregik under anvendelse af ekstremt megen vold. I maj 1997 erobrede Taleban Mazar-i-Sharif fra Massoud's og Khalili's tropper, men overherredømmet varede kun i tre dage. Under de heftige kampe, som brød ud mellem Hezb-i-Wahdat og Taleban, blev mange Taleban-folk myrdet. Hezb-i-Wahdat skal have dræbt over tre hundrede Taleban-folk og taget to tusind Taleban-folk til fange. Medlemmer af Hezb-i-Wahdat iværksatte også storstilede plyndringer.

Taleban har under indtagelsen af Mazar-i-Sharif i august 1998 dræbt tusinder af byens indbyggere, navnlig hazaraer, som repressalie for de svære tab, som de havde lidt i maj 1997. Andre indbyggere forsøgte at flygte ud af byen i nordlig retning. Denne rute blev kontrolleret af Hezb-i-Wahdat. Soldaterne fra Hezb-i-Wahdat var kun villige til at lade flygtningene komme igennem, såfremt de betalte et bestemt beløb. Hvis flygtningene ikke kunne betale dette beløb, blev de sendt tilbage og drevet i armene på Taleban. Det gjaldt endda også for etniske hazaraer³⁶.

35

Et af ofrene var Najmuddin Musleh, der var uzbeker og præsident Rabbani's personlige assistent. Musleh var en kendt politiker, som beklædte høje politiske poster, bl.a. som guvernør i Daoud's præsidentperiode. Den 31. december 1993 var han blevet sendt som forhandler til general Dostam. Da kampene på ny brød ud den 1. januar 1994, blev han taget til fange af general Dostam's og Hekmatyar's styrker. Hans familie fik intet at vide om, hvor Musleh var fængslet. Derefter skal Najmuddin Musleh være blevet udleveret til Hezb-i-Wahdat's tropper i Vest-Kabul. I april 1994 skal Hezb-i-Wahdat have krævet USD 5 millioner af Musleh's familie for at få ham løsladt, idet de gik ud fra, at pengene ville blive fremskaffet af Rabbani's regering. Den nægtede dog at betale. Da Hezb-i-Wahdat's stillinger i Vest-Kabul i marts 1995 blev erobret af Rabbani's tropper, fandt disse tropper i et fængselscenter, hvor der var indsat 1500 fanger, otte lig, heriblandt liget af Musleh. Ifølge vidner skal Musleh og andre den 10. marts 1995 være blevet skudt af Hezb-i-Wahdat's væbnede tropper. Amnesty International, Afghanistan. International Responsibility for Human Rights Disaster.

Medlemmer af Hezb-i-Wahdat bliver ligeledes gjort ansvarlige for mordet i begyndelsen af 1994 på Zaman Shoughli, en kendt afghansk sanger. Shoughli blev foran sit hus ramt af en raket, som var affyret mod ham. Derefter blev hans kone arresteret. Siden er der ikke hørt mere til hende. Amnesty International, Women in Afghanistan.

36

Se vedrørende kampen om Mazar-i-Sharif også den generelle tjenstlige meddelelse om 'Situationen i Afghanistan' af 16. september 1999. Den 30. april 1999 nedsatte Højkommissæren for Menneskerettigheder et FN-efterforsknings-team for Afghanistan. Dette team fik til opgave at undersøge de masse-mord, som er begået i den nordlige og den centrale del af Afghanistan i perioden fra 1. januar 1977 til den 21. december 1998.

Da Hezb-i-Wahdat's styrker trak sig ud af Bamiyan i september 1999, dræbte de tredive Taliban-tilhængere, som var indsat i det lokale fængsel ³⁷.

3.7 Ansvar for krænkelser af menneskerettighederne

Hezb-i-Wahdat anses for at være en af de mest voldelige grupper i Afghanistan under den afghanske borgerkrig. Ikke kun på grund af Hezb-i-Wahdat's militseres fremfærd på slagmarken og det nådesløse opgør med deres politiske modstandere, men især også på grund af de forbrydelser, som Hezb-i-Wahdat-militser har begået mod civilbefolkningen i Afghanistan. Partiet udøvede et sandt terrorklima i Afghanistan.

I hvert fald anses det for sandsynligt, at følgende medlemmer af Hezb-i-Wahdat bærer ansvaret for krænkelser af menneskerettighederne i Afghanistan i perioden 1992-1999.

- Alle medlemmer af det centrale ledelsesorgan, Shura-i-Markazi.
- Medlemmerne af Shura-i-Markazi's militære komité.
- Medlemmerne af Shura-i-Markazi's politiske komité.
- Lederne af provinsrepræsentationerne.
- Alle kommandanter i en ferq'a, en brigade på ettusind mand.
- Højstående officerer (kommandant, general, oberst, major) i Hezb-i-Wahdat's styrker ³⁸.

Ovenstående personer havde inden for Hezb-i-Wahdat en overordnet stilling og blev på konkret vis involveret i den militære beslutningstagning og i sikkerhedsspørgsmål. De havde derfor konkret kendskab til de begåede krænkelser af menneskerettighederne eller krigsforbrydelser. De havde ofte givet ordre til dem, eller de så gennem fingre med sådanne forbrydelser og har i Hezb-i-Wahdat bevidst skabt et skånselsløst, voldeligt klima over for opponenterne.

Da ingen af de stridende parter viste sig villige til at medvirke ved undersøgelsen, har undersøgelsen ikke givet noget særligt resultat. UN, Letter dated 23 November 1999 from the Secretary-General addressed to the President of the General Assembly. (A/54/626, 23. november 1999).

³⁷ UN, Situation of Human Rights in Afghanistan. Note by the Secretary-General. 30. september 1999.

³⁸ På grund af den ustrukturerede måde, på hvilken mange af Hezb-i-Wahdat's militser opererede kan der ikke skaffes nærmere oplysninger om det nøjagtige antal kommandanter og overordnede officerer. Det anslås, at det drejer sig om nogle tusind personer.

Det er ikke sandsynligt, at medlemmerne af det højeste organ i Hezb-i-Wahdat, *Shura Aali Nizarat* som sådan er ansvarlige for krænkelser af menneskerettighederne og krigsforbrydelser. I praksis var det et magtesløst organ, som i øvrigt aldrig blev spurgt til råds om vigtige beslutninger.

Det er, i betragtning af Shura-i-Markazi's vigtige rolle, ikke til at komme uden om, at medlemmerne af dette råd bærer ansvaret for krænkelser af menneskerettighederne og krigsforbrydelser. Medlemmerne af Shura-i-Markazi var jo konkret involveret i den politiske og militære beslutningstagning i Hezb-i-Wahdat.

I betragtning af den vigtige rolle, som de overordnede ledere i Hezb-i-Wahdat's provinsrepræsentationer spillede i en provins, er det næsten heller ikke til at komme uden om, at Hezb-i-Wahdat's provinsrepræsentationers overordnede ledere kan gøres ansvarlige for krænkelser af menneskerettigheder og krigsforbrydelser. Lederne var, ved Shura-i-Markazi's mellemkomst, på konkret vis involveret i den politiske og militære beslutningstagning i Hezb-i-Wahdat. Ikke alle medlemmer af en provinsrepræsentation kan dog gøres ansvarlig for krænkelser af menneskerettighederne. Nogle medlemmer af provinsbestyrelserne var kun beskæftiget med f.eks. Hezb-i-Wahdat's kulturelle komité eller kvindekommité.

Hezb-i-Wahdat's tropper har i perioden 1992-1999 været så voldelige i deres optræden, at det anses for udelukket, at kommandanter, som aktivt ledede militser i Hezb-i-Wahdat, ikke bærer noget ansvar for denne voldelige adfærd. Alle militære kommandanter i Hezb-i-Wahdat kendte til krænkelserne af menneskerettighederne og krænkelserne af de internationale humanitære rettigheder, som deres soldater begik. I større eller mindre omfang har alle militære kommandanter i Hezb-i-Wahdat, uanset omfanget af deres militære enhed, personligt gjort sig skyldig i bl.a. afpresning af uskylde civile, kidnapning af rige personer, voldtægt af kvinder, vilkårlige arrestationer af ubevæbnede civile, tortur og udenretlige henrettelser. I Hezb-i-Wahdat's militser herskede der en så voldelig kultur, som også var rettet mod den civile befolkning, at det ikke anses for sandsynligt, at en person kunne have rang af militær kommandant, uden at have været med til aktivt at praktisere den voldelige kultur.

Den militære ledelse i Hezb-i-Wahdat har aldrig gjort forsøg på at standse denne praksis. Tværtimod, mange krænkelser af menneskerettighederne fandt sted under direkte tilsyn af og opfordring fra den militære

ledelse i Hezb-i-Wahdat. De overordnede har gang på gang ladet deres tropper vide, at de kun kunne få en uafhængig position i Afghanistan ved anvendelse af ubegrænset vold. Militsmedlemmerne fik endvidere gennem anvendelsen af vold lejlighed til at skaffe sig en egen indtægt. I Hezb-i-Wahdat kunne en forfremmelse til kommandant derfor også kun opnås af personer, som aktivt havde gjort sig bemærket (i den militære kamp, samt i deres optræden over for den civile befolkning), eller af personer, der på voldelig vis, egenhændigt havde besluttet at overtage ledelsen af en milits i Hezb-i-Wahdat. Det kunne bl.a. ske ved at dræbe en anden kommandant.

Foruden ovenstående personer er der også mange underordnede officerer og/eller soldater i Hezb-i-Wahdat's militser, der aktivt og selvstændigt krænkede menneskerettighederne eller begik krigsforbrydelser. Dette skete bl.a., fordi der manglede en central autoritet i mange af Hezb-i-Wahdat's militser. Hezb-i-Wahdat's styrker blev, bl.a. på grund af den kaotiske situation i Afghanistan og på grund af dens fortid som modstandsbevægelse, ikke altid kendetegnet ved en klar hierarkisk struktur. Ikke alene kunne soldater og underofficerer somme tider blive forfremmet hurtigt, også officerer af lavere rang kunne få stor indflydelse og magt. I den militære kamp gjaldt den stærkeste ret, og enhver sikring af menneskerettigheder og retshåndhævelse var faldet bort. Det er ikke muligt i generelle vendinger at angive, hvilke officerer af lavere rang og soldater fra Hezb-i-Wahdat kan stilles til ansvar for krænkelser af menneskerettighederne i perioden 1992-1999. Dertil var forholdene i Afghanistan i denne periode alt for kaotiske. Det forhold, at underordnede officerer og soldater i Hezb-i-Wahdat også kan gøres ansvarlige for krænkelser af menneskerettighederne og/eller krigsforbrydelser fjerner på ingen måde ansvaret fra de overordnede politiske og militære ledere i Hezb-i-Wahdat. Den voldskultur, bl.a. over for den afghanske civilbefolkning, som således kendetegnede Hezb-i-Wahdat, blev nemlig bevidst stimuleret af Shura-i-Markazi og dets politiske og militære komitéer.

4. Sammenfatning

På baggrund af de massale kampe mellem de forskellige mudjahedin-grupper og mellem Taleban og UIFSA i perioden fra 1992-1999 er menneskerettighederne ustraffet blevet krænket i Afghanistan, og der var næppe tale om nogen form for retsorden. Navnlig i kampen om Kabul har kraftige sammenstød mellem bevæbnede grupper med forskellig etnisk-religiøs baggrund bl.a. ført til voldtægt af kvinder, vilkårlige arrestationer af ubevæbnede civile, tortur og udenrettlige henrettelser.

Den i 1989 dannede shiitiske koalition Hezb-i-Wahdat kan betragtes som én af de mest voldelige politisk-militære bevægelser. Dens ledelse og militære medarbejdere, overordnede officerer og soldater har gang på gang gjort sig skyldige i grove krænkelser af menneskerettighederne og krænkelser af de internationale humanitære rettigheder, som intimidationer, trusler, afpresning, tortur, vilkårlige arrestationer og udenrettlige henrettelser. Generelt har Hezb-i-Wahdat såvel i den nordlige del af Afghanistan som i Kabul, hvor Hezb-i-Wahdat i perioden 1992 til 1995 havde magten, skabt et sandt terrorregime blandt den afghanske befolkning.

Haji Mohammed Mohaqiq samt andre militære kommandanter i Hezb-i-Wahdat har aldrig gjort indsigelser mod troppernes voldelige optræden over for civilbefolkningen. Tværtimod, det ser ud til, at lederne tilskyndede til volden. De har gang på gang ladet deres tropper vide, at de kun ved anvendelse af ubegrænset vold kunne få en uafhængig position i Afghanistan. Militsmedlemmerne fik oven i købet gennem anvendelse af vold mulighed for at skaffe sig en egen indtægt.

Nu spiller Hezb-i-Wahdat ikke længere nogen væsentlig rolle i den fortsatte magtkamp i Afghanistan. Akbari's Hezb-i-Wahdat-gruppe, som ikke har ret megen indflydelse, tilsluttede sig i november 1998 Taleban. Siden maj 1999 har Taleban, efter erobringen af Kabul og Mazar-i-Sharif, også indtaget Khalili's Hezb-i-Wahdat-gruppens magtbase i Bamiyan.

5 Litteratur

US Department of State, Afghanistan Human Rights Practices, 1993.

Amnesty International, Afghanistan. Incommunicado Detention and "Disappearances" (ASA 11/01/94, april 1994).

Amnesty International, Women in Afghanistan (ASA 11/03/95, maj 1995).

Amnesty International, Afghanistan. International Responsibility for Human Rights Disaster (ASA/11/09/95, 1995).

Amnesty International, Afghanistan. The Human Rights of Minorities, (ASA/11/14/99).

Rubin Barnett R., The Fragmentation of Afghanistan. State Formation and Collapse in the International System, (Lahore, 1996).

Yunas S. Fida, Afghanistan, Political Parties, Groups, Movements and Mujahideen Alliances and Governments (1879-1997), Volume-II, (Pakistan).

Dupree L., Afghanistan (Karachi 1997).

Driessen H., In het huis van de islam (Nijmegen 1997).

Human Rights Watch, Afghanistan: The Massacre in Mazar-i-Sharif, vol. 10, No 7 (C) (november 1998).

Berg Harpviken Kristian, The Hazara of Afghanistan: The Thorny Patch Towards Political Unity, 1978-1991, Post-Sovjet Central Asia, Tauris Academic Studies, side 177-187, (London 1998).

Maley William, Fundamentalism Reborn? Afghanistan and the Taliban (London 1998).

Jalalzai Musa Khan, Taliban and the Great Game in Afghanistan (Lahore, 1999).

Matinuddin Kamal, The Taliban Phenomenon Afghanistan 1994-1997, (Oxford 1999).

UN, Situation of Human Rights in Afghanistan. Note by the Secretary-General.
(A/54/422, 30. september 1999).

UN, Letter dated 23 November 1999 from the Secretary-General addressed to the
President of the General Assembly. (A/54/626, 23. november 1999).

Rashid Ahmed, Taliban, Islam, Oil and the New Great Game in Central Asia, (New
York 2000).

